

ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АГРОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Силабус дисципліни

“Бджільництво”

1. Профіль дисципліни

<i>Кафедра технологій у рослинництві</i>	Освітній ступінь – перший (бакалаврський). Галузь знань: 20 «Аграрні науки та продовольство». Спеціальність: 203 «Садівництво та виноградарство». Освітньо-професійна програма «Садівництво та виноградарство». Кількість кредитів – 4,0. Загальна кількість годин – 120. Рік підготовки, семестр – 2021, V семестр Компонент освітньої програми: вибіркова. Цикл підготовки: загальний. Мова викладання: українська.
--	--

2. Інформація про викладача

Викладач (-і)	Столяр Світлана Григорівна
Профайл викладача (-ів)	http://surl.li/mlxkj
Контактна інформація	097 617 76 04 e-mail: svetlana-stolyar@ukr.net
Консультації	Онлайн консультація через Zoom, Viber щосереди з 14.00 до 17.00

3. Анотація до дисципліни

Сучасне садівництво неможливе без такої галузі, як бджільництво. Україна – одна з провідних держав світу, яка має розвинене бджільництво, що забезпечує запилення ентомофільних сільськогосподарських культур, виробництво меду, воску, квіткового пилку, прополісу, маточного молочка, бджолоїної отрути для потреб населення, харчової, медичної, парфумерно-косметичної та інших галузей промисловості.

Під час навчання слухачі набудуть спеціальних біологічних, зоотехнічних, агрономічних, ветеринарних, економічних знань та практичного досвіду по догляду за бджолиними сім'ями.

4. Мета та цілі дисципліни

Метою: формування у студентів системи знань і навиків з питань з біології бджолоїної сім'ї та її особин, медоносних ресурсів, засобів механізації та обладнання, технологій утримання і розмноження бджолиних сімей, запилення ентомофільних рослин, хвороб бджіл, організації виробництва, переробки продукції бджільництва, а також набуття навичок і вмінь роботи з бджолиними сім'ями та оцінки їх стану відповідно до кваліфікаційної характеристики спеціальності.

Ціль курсу полягає в надання майбутнім спеціалістам знань з біології бджолиних сімей, їх життєвого циклу упродовж року, основних правил годівлі, утримання і розведення бджіл, кормової бази бджільництва і запилення ентомофільних культур, технології одержання продукції бджільництва, хвороб і шкідників бджіл, економіки та організації бджільництва.

Компетентності, на формування яких націлена дисципліна:

СК8. Здатність використовувати факти і досвід новітніх сучасних досягнень у садівництві і виноградарстві.

СК9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт

5. Організація навчання

5.1 Обсяг дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
	Денна
Лекції	20 год
Практичні роботи	28 год
Самостійна робота	72 год
Всього	120 год

5.2 Формат дисципліни

Формат проведення дисципліни: очний, змішаний (поєднання традиційних форм навчання з елементами електронного навчання через систему Moodle), дистанційний.

Для заочної форми навчання можливим є поєднання очного та дистанційного форматів викладання дисципліни.

Вид контролю: залік.

5.3 Тематичний план початкової дисципліни

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин
			денна форма
МОДУЛЬ 1. Бджільництво			
Змістовий модуль 1. Бджільництво та технологія виробництва продукції бджільництва.			
1	T1	Значення бджільництва. Особливості життєдіяльності бджолиної сім'ї впродовж року. Значення бджільництва. Етапи розвитку бджільництва. Важливі відкриття у бджільництві. Короткі відомості про стан галузі. Роль бджіл в підвищенні урожайності і поліпшенні якості насіння і плодів. Перспективи розвитку бджільництва.	15
2	T2	Кормова база бджільництва і запилення ентомофільних культур. Класифікація і характеристика медоносів. Медопродуктивність рослин і шляхи її підвищення. Типи медозборів. Поліпшення кормової бази бджільництва. Значення перехресного запилення.	15
3	T3	Догляд за бджолиними сім'ями у весняно-літній та зимовий період. Загальний весняний огляд сімей, скорочення і утеплення гнізд. Розширення гнізд стільниками і вощиною, підгодівля бджіл. Підготовка бджолиних сімей до медозбору. Перевезення сімей на медозбір і запилення рослин. Відбирання медових стільників і відкачування меду.	15

4	T4	Розмноження бджолиних сімей. Статева система особин бджолиної сім'ї, строки і особливості їх розвитку. Значення партеногенезу в практиці бджільництва. Спаровування.	15
5	T5	Виведення бджолиних маток. Породи бджіл. Племінна робота в бджільництві. Значення матковивідної справи в бджільництві. Організація матко-вивідної справи. Методи штучного виведення маток. Отримання плідних бджолиних маток. Контрольоване спаровування, штучне осіменіння бджолиних маток.	15
6	T6	Технологія одержання і обробки меду та воску. Виділення воску, його властивості і продуктивність бджолиних сімей. Класифікація меду за способами добування з стільників. Ознаки та показники зрілості продукту. Технологічні прийоми, режими відбирання і підготовки стільників, способи та умови центрифугування. Стільниковий мед та способи його одержання, чанг-мед. Використання секційних рамок. Виділення воску бджолами, способи збільшення воскопродуктивності сімей.	15
7	T7	Технологія виробництва бджолиного обніжжя, маточного молочка, гомогенату трутневих личинок, прополісу та бджолиної отрути. Квітковий пилок, обніжжя, перга. Хімічний склад і поживні якості пилку. Збирання обніжжя з допомогою пилковловлювачів, визначення оптимальних періодів використання бджолиних сімей.	15
8	T8	Хвороби і шкідники бджіл. Класифікація хвороб бджіл. Заразні і незаразні хвороби бджіл, шкідники бджіл. Карантинні заходи.	15
Разом			120

5.4 Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання дисципліни	<p>При вивченні дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий семестровий форми контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.</p> <p><i>Методи контролю:</i> спостереження за навчальною діяльністю здобувачів вищої освіти, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль, виконання навчальних та індивідуальних завдань.</p> <p>Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять. Основне завдання поточного контролю – перевірка рівня підготовленості студентів до виконання конкретної роботи.</p> <p>Поточний контроль знань здобувачів вищої освіти проводиться в усній, письмовій та дистанційній формах (опитування за результатами опрацьованого матеріалу).</p> <p>Модульний (рубіжний) контроль здійснюється після вивчення студентами логічно завершеної частини програми навчальної дисципліни.</p> <p>Підсумкова кількість балів, набрана студентами за виконання завдань з самостійної роботи, є однією з складових поточної успішності з дисципліни і за виставленні загальної кількості балів за</p>
--	---

поточну успішність додається з балами, одержаними за виконання інших видів поточної навчальної роботи.

Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид заняття	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 1	
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів
Лекції	1,0	10,0	10,0
Практичні заняття	2,0	14,0	28,0
Самостійна робота	1,0	9,0	9,0
Модульна контрольна робота	13,0	1,0	13,0
Разом:		-	60

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Він проводиться в усній або письмовій формі у вигляді іспиту. Включає екзаменаційні білети, або тестування на платформі Moodle. Екзаменаційні тести та білети охоплюють програму навчальної дисципліни.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	Зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається програмою дисципліни.

	<p>Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного та підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.</p> <p>Набрана кількість рейтингових балів є основою для оцінки знань студента за шкалою.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається тим, що студент має певні знання, передбачені в силабусі, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює правила вирішення практичних/ розрахункових завдань дисципліни. Виконання практичних/ лабораторних/ контрольних/ індивідуальних завдань, курсового проекту/роботи значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами. Максимальна кількість балів становить 60. Мінімальна кількість балів, набраних студентом, складає 60 % від максимальної кількості балів, отриманих під час вивчення дисципліни – 36 балів.</p> <p>Студент не може бути допущений до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 36 балів.</p>
Критерії оцінювання	<p>Контроль знань та вмінь здобувача вищої освіти здійснюється згідно з кредитно-трансферною системою організації освітнього процесу. Рейтинг студента із засвоєння дисципліни визначається за 100-бальною шкалою, тобто він формується з рейтингу виконання навчальної роботи, для оцінювання якої призначається 60 балів, та рейтингу підсумкового контролю – 40 балів.</p> <p>Мінімально можлива кількість балів, отриманих студентом у випадку складання екзамену, дорівнює 24. Максимальна можлива кількість балів, отриманих на екзамені – 40.</p> <p>Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами поточної та підсумкової перевірки успішності, дорівнює 60 і більше. Максимальна сума балів за семестр складає 100.</p>

6. Результати навчання

Шифр	Результат навчання
РН 2.	Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.
РН 4.	Порівнювати та оцінювати сучасні науково-технічні досягнення у галузі садівництва та виноградарства.
РН 10.	Аналізувати та інтегрувати знання в обсязі, необхідному для спеціалізованої професійної роботи у галузі садівництва та виноградарства.
РН 15.	Планувати економічно вигідне виробництво плодоовочевої продукції та винограду.

7. Пререквізити

Без обмежень.

8. Політики дисципліни

- Курс передбачає як індивідуальну роботу так і роботу у складі груп;
- Самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- Середовище в аудиторії є творчим, відкритим до конструктивної критики;
- Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни;
- Під час аудиторних занять заборонено користуватися мобільними телефонами й іншими девайсами, вони мають бути вимкнені або переведені в беззвучний режим. Ноутбуки чи планшети можна використовувати лише для виконання навчальних завдань за вимогою.

- Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу;

- У разі пропуску заняття без поважних причин оцінка за проміжний контроль автоматично знижується на 10 %. Якщо пропуски становлять більше 50 % аудиторних занять, то вважається, що такий студент не засвоїв у повному обсязі матеріал, передбачений програмою курсу, тому кількість балів на модульному контролі може становити не більше 60.

- Під час навчання не допустимо порушення академічної доброчесності. У випадку плагіату при виконанні завдання студент отримує незадовільну оцінку. У разі повторного виявлення плагіату студент не допускається до екзамену.

- Конфліктні ситуації відкрито обговорюються в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки і списування у ході лабораторних, семінарських і практичних занять, контрольних роботах, на екзамені. Норми академічної етики: дисциплінованість, дотримання субординації, чесність, відповідальність.

- За використання телефонів і комп'ютерних засобів без дозволу викладача, порушення дисципліни студент отримує за заняття 0 балів і зобов'язаний відпрацювати таке заняття.

- Максимальна кількість балів за вивчення курсу становить 100 балів: 60 за поточний та 40 за підсумковий контроль знань.

9. Технічне та програмне забезпечення

Лекційні заняття проводяться в аудиторіях, обладнаних мультимедійними засобами, і передбачають використання презентацій. Практичні заняття проводяться із забезпеченням усіма необхідними матеріалів та обладнання.

10. Література необхідна для вивчення навчальної дисципліни

Основна

1. Разанова О. П., Скоромна О. І. Технологія виробництва продукції бджільництва : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця, 2020. 408 с.

2. Галатюк О. Є. Хвороби бджіл та основи бджільництва: навчальний посібник для студентів факультетів ветеринарної медицини, технології виробництва та переробки тваринницької продукції, ветеринарних лікарів, пасічників. Житомир : "Полісся", 2006. 278 с.

3. Галімов С. М. Технологія виробництва продукції бджільництва : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2019. 107 с.

4. Поліщук В. П. Бджільництво. Львів : Редакція журналу «Український пасічник», 2001. 296 с.

5. Мирось В. В., Ковтун С. Б. Практикум з бджільництва. Харків : ХНАУ, 2014. 192 с.

6. Разанов С. Ф., Безпалый І. Ф., Бала В. І., Донченко Т. А. Технологія виробництва продукції бджільництва. Київ : Аграрна освіта, 2010. 277 с.

7. Спосіб моніторингу бджолиних запилювачів в посівах насінневої люцерни / С.М. Вигера, М. М. Ключевич, С. Г. Столяр : пат. 133526 Україна : МПК G01N 21/01(2006.01); № и 2018 11175; заявл. 14.11.2018, опубл. 10.04.2019, Бюл. № 7.

Допоміжна

7. Поліщук В. П. Бджільництво. Київ : Вища школа, 2002. 284 с.

8. Приймак Г. М. Бджільництво: запитання та відповіді. Київ : УААН, 2003. 600 с.

9. Практикум з бджільництва / М. Г. Лановська, Р. М. Черненко, В. Ф. Бурбелюк, В. В. Іващук. Умань, 2006. 192 с.

Інформаційні ресурси

10. <http://smcae.kiev.ua>

11. <http://pdaa.edu.ua>

12. <http://bib.convdocs.org/v9372>

Викладач

**Гарант
освітньої програми**

**В. о. декана
агрономічного факультету**

Силабус затверджений на засіданні кафедри
Протокол № 3 від " 11 " вересня 2023

В.о. завідувача кафедри _____

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією факультету

Протокол № 1 від " 26 " вересня 2023

Голова НМК факультету _____

Світлана СТОЛЯР

Наталія ПЕЛЕХАТА

Тетяна КЛИМЕНКО

Світлана СТОЛЯР

Руслан КРОПИВНИЦЬКИЙ